

در گفت‌وگو با مجری طرح گندم وزارت جهاد کشاورزی مطرح شد

دستیابی به خودکفایی پایدار گندم در طرح جهش تولید دیم‌زارها

گفت‌وگو

هماهنگی خواهد

روزنامه نگار

متوسط بارش‌های کشور ۲۲۰ میلی‌متر و متوسط بارش‌های دنیا ۸۵۰ میلی‌متر است همچنین متوسط تبخیر دنیا ۱۰۰۰ میلی‌متر و متوسط تبخیر کشور ما بیش از ۲۰۰۰ میلی‌متر است که این تفاوت‌ها باعث شده‌ما در تولید محدودیت داشته باشیم.

البته از سال‌های گذشته که شروع شده مجموعه‌ای از اقدامات که خصوصاً در دو سال گذشته اتفاق افتاد، شامل طرح جهش تولید در دیم‌زارها، توسعه مصرف بذرهای لیبیل دار و گواهی شده افزایش مصرف کودهای شیمیایی متناسب با توصیه‌های مراکز تحقیقاتی و مدیریت آفات و بیماری‌ها و علف‌های هرز و اجرای طرح کشاورزی قراردادی که برای سال جاری بیش از یک میلیون و ۵۵۰ هزار هکتار از اراضی گندم‌آبی ایران تحت پوشش کشاورزی قراردادی است که این باعث شد تولید افزایش پیدا کند.

• درباره اجرای طرح جهش تولید در دیم‌زارهای کشور توضیح دهید؟

طرح مشترک جهش تولید در دیم‌زارها با همکاری وزارت جهاد کشاورزی و ستاد اجرایی فرمان امام (ره) دو سال قبل کلید خورد که در سال اول یک میلیون و ۳۷۰ هزار هکتار در ۶ استان کشور شروع شد و سال دوم این عدد به ۲ میلیون و ۶۰۰ هزار هکتار در ۱۵ استان کشور رسید و امسال نیز ۴ میلیون و ۲۰۰ هزار هکتار کشت در ۲۱ استان کشور در قالب طرح جهش تولید در دست انجام است که برنامه سال آتی ۵ میلیون و ۲۰۰ هزار هکتار اجرای طرح جهش تولید در ۲۴ استان کشور را داریم که با کمک‌های فنی، علمی و تدارکاتی و سایر اقداماتی که انجام می‌دهیم می‌توانیم متوسط دیم‌زارهای کشور را افزایش بدهیم.

• آمار از عملکرد واحد سطح تولید و زیرکشت گندم ارائه بفرمایید و این که چه میزان با کشورهای دیگر فاصله دارد؟

متوسط عملکرد گندم آبی بین ۴ تا ۴.۵ میلیون تن است و گندم دیم بین ۱ تا ۱.۲ میلیون تن که در مقایسه با متوسط دنیا عملکرد پایینی نداریم اما در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته مانند کشورهای مجمع اتحادیه اروپا عملکردمان پایین است. یکی از دلایل عملکرد پایین ایران در تولید گندم، این است که کشور ما در اقلیم گرم و خشک دنیا قرار گرفته و

بذور آغشته به کودهای بذرمال در توسعه ریشه‌های دارند که در اختیار کشاورزان قرار می‌دهیم تا در نهایت بهره‌برداران این بخش عملکرد مناسب‌تری را داشته باشند. اقدام دیگر ما بحث کمک‌های بیمه‌ای است؛ سال گذشته از محل اعتبارات تغییر جهش و دیم‌زارها و کمک‌های سپرده اجرایی فرمان امام (ره) در مجموع ۱۰۰ هزار تومان (۵۰ هزار تومان از سوی وزارت جهاد و ۵۰ هزار تومان ستاد اجرایی فرمان امام (ره)) بخشودگی یا کمک مالی برای توسعه فرهنگ بیمه‌ای محصولات کشاورزی دیم‌زارها داشتیم زیرا کشاورزان دیم‌زارها معمولاً درآمدهای کمی دارند بنابراین نیازمند حمایت‌های مالی هستند.

بحث دیگر، خدمات آموزشی و ترویجی و توصیه‌های فنی به کشاورزان است که با بکارگیری کارشناسان و همکاران ما در استان‌ها توانستیم توصیه‌های فنی را در اختیار کشاورزان قرار بدهیم همچنین کمک‌های لجستیک و خودرویی از طریق طرح جهش تولید در دیم‌زارها برای سرکشی در مزارع به‌ما کمک کرده است.

همچنین اقدام دیگر خرید کودهای NPK و کودهای مایه‌ای است که می‌تواند باعث افزایش تولید شوند که آن‌ها را در قالب کودهای اسیدامینه و ریزمغذی‌ها در اختیار کشاورزان قرار داده‌ایم تا به بهبود عملکرد کمک کند. خرید سموم برای کنترل عوامل خسارت‌زا، آفات، بیماری‌ها و علف‌های هرز از محل اعتبارات جهش تولید

دیم‌زارها با نرخ ۴ درصد برای خرید ماشین‌آلات و ادوات دنباله‌بند ویژه دیم‌زارها بوده که برای اولین بار تسهیلات در اختیار کشاورزان قرار دادیم که خرید دستگاه پیمان داشته باشند و برای تعمیر کمباین‌های فرسوده اعتبار پیش‌بینی شده است.

در این طرح برای خرید انواع دستگاه، سمپاش‌های خاک‌ورز، کودپاش‌ها و سمپاش‌های مختلف، مجموع ماشین‌آلات و ادوات برداشت ماشینی علوفه، ادوات مخصوص هدکمباین برداشت حبوبات مرتب‌بند با دیم‌زارها مورد استفاده قرار می‌گیرند که سال‌های می‌توانند به بخش تولید کمک کنند.

• درباره موضوع یارانه‌بذور و چرخه تناوبی در دیم‌زارها توضیح دهید؟

بذور گندم، جو، نباتات علوفه‌ای، دانه‌های روغنی و حبوبات این بذور تهیه و تکثیر و تولید و یارانه مورد نیاز آنها تهیه و تدارک دیده شده است. تسهیلات مورد نیاز شرکت‌های بزرگی که برای ما تولید می‌کنند، انجام شده که این امر باعث شده بتوانیم محصولاتی را که در تناوب گندم و جو در عرصه‌های تولید وجود دارد، افزایش بدهیم که همه اینها به افزایش درآمد کشاورزان کمک می‌کند.

• آیا اکنون با توجه به اقدامات صورت گرفته، تناوب کاشت گندم و جو رعایت می‌شود؟

قبل از اجرای طرح جهش تولید در

سطح زیرکشت گندم دیم در کشور

اکنون سطح زیرکشت گندم دیم ما ۳ میلیون و ۹۶۰ هزار هکتار است که قرار نیست این سطح افزایش پیدا کند، البته تناوب اصلی‌ترین رکن زراعت محصولات کشاورزی است، بنابراین با افزایش بهره‌وری آب و آب سبز تلاش داریم سایر محصولات از جمله نباتات علوفه‌ای، دانه‌های روغنی و حبوبات را کشت کنیم

عکس: ایران

است و اگر بتوانیم کاری کنیم که درآمد کشاورزان افزایش پیدا کند، به‌طور قطع در بخش‌های تولید باقی می‌مانند و استمرار تولید خواهیم داشت.

• جهش تولید در دیم‌زارها قرار است در چه سطحی انجام شود؟

طبق آمارها مجموع اراضی آبی کشور ۶ میلیون هکتار و اراضی دیم کشور ۶.۵ میلیون هکتار است. ما برای سال آینده (سال چهارم) سطح ۵.۲ میلیون هکتار و برای سال پنجم طرح سطح ۶.۵ میلیون هکتار اراضی دیم را هدف‌گذاری کردیم که بتوانیم ۱۰ درصد دیم‌زارهای کشور را تحت پوشش این پروژه قرار بدهیم، تا جایی که در ابتدای طرح از ۶ استان، قرار است ۲۴ استان را تحت پوشش قرار دهیم.

• آیا اکنون نتایجی برای طرح جهش تولید در دیم‌زارها حاصل شده است؟

بله؛ در سال سوم اجرای طرح جهش تولید در دیم‌زارها با وجود کاهش ۲۰ درصدی بارندگی‌ها نسبت به آمار ۳۰ ساله و حتی کمبود بارندگی‌های امسال با وجود تصور همه مبنی بر اینکه بارندگی‌های خوبی داشته‌ایم، با اجرای اقدامات فنی توانستیم افزایش عملکرد و تولید را در اراضی دیم‌زار کشور داشته باشیم. همچنین با حمایت‌های بیمه‌ای که از کشاورزان داشتیم، توانستیم کمک ما همه ساله از طریق روش‌های آمار و پرسشنامه نظرسنجی را از کشاورزان انجام می‌دهیم تا مشکلات و پیشنهادات را دریافت کنیم که در برنامه مجموع کشاورزانی که تحت پوشش تولید دیم‌زارها قرار گرفته‌اند، از خدمات این طرح شامل خدمات بیمه، خدمات خرید ادوات دنباله‌بند با کارمز ۴ درصد، ارائه توصیه‌های فنی، بازدیدهای فنی، نهاده‌های یارانه‌ای و بذور یارانه‌ای راضی هستند.

• به نظر شما با اجرای طرح جهش تولید در دیم‌زارها تا چند سال دیگر به خودکفایی در تولید گندم می‌رسیم؟

برای استمرار این طرح، ساختاری در مجموعه جهاد کشاورزی در قالب طرح جهش تولید در دیم‌زارها تهیه شده، همچنین صندوق حمایت از دیم‌زار را در ساختار وزارت جهاد کشاورزی ایجاد کرده‌ایم که اینها به استمرار جهش تولید در دیم‌زارها کمک خواهد کرد. همچنین از محل ردیف اعتباری سازمان برنامه و بودجه حمایت‌هایی دریافت می‌کنیم. به نظر می‌رسد با توجه به رضایتمندی کشاورزان از اجرای این طرح، برای سال‌های آتی این طرح ادامه یابد.

• آیا با اجرای طرح‌های مذکور افزایش عملکرد در سال‌های آتی خواهیم داشت؟

با وجود گپ عملکرد بین کشاورزان برتر و خیره‌انگه ما هنوز می‌توانیم تولیداتمان را افزایش بدهیم، متوسط عملکرد گندم در کشور با برنامه‌ها و اقدامات حمایتی وزارت جهاد کشاورزی با افزایش بهره‌وری در واحد سطح افزایش خواهد یافت اما به هیچ‌وجه به دنبال افزایش سطح زیرکشت محصول گندم نیستیم که به نظر می‌رسد با این اقدام به خودکفایی برسیم. اکنون یک برنامه ۳ ساله تولید خودکفایی پایدار تولید گندم را تدوین کرده‌ایم که امیدواریم با حمایت دولتی بتوانیم برای همیشه در محصول گندم خودکفا باشیم.

• آیا از میزان ۶.۵ میلیون هکتار اراضی دیم‌زار است تمامی این اراضی تحت پوشش گندم می‌آید؟

خیر، اکنون سطح زیرکشت گندم دیم ما ۳ میلیون و ۹۶۰ هزار هکتار است که قرار نیست این سطح افزایش پیدا کند، البته تناوب اصلی‌ترین رکن زراعت محصولات کشاورزی است، بنابراین با افزایش بهره‌وری آب و آب سبز تلاش داریم سایر محصولات از جمله نباتات علوفه‌ای، دانه‌های روغنی و حبوبات را کشت کنیم.

طبق آمارها مجموع اراضی آبی کشور ۶

میلیون هکتار و اراضی

دیم کشور ۶.۵ میلیون

هکتار است. ما برای

سال آینده (سال چهارم)

سطح ۵.۲ میلیون هکتار

و برای سال پنجم طرح

سطح ۶.۵ میلیون هکتار

اراضی دیم را هدف‌گذاری

کردیم که بتوانیم ۱۰

درصد دیم‌زارهای کشور را

تحت پوشش این پروژه

قرار بدهیم، تا جایی

که در ابتدای طرح از ۶

استان، قرار است ۲۴

استان را تحت پوشش

قرار دهیم

دیم‌زارها حدود ۸۰ تا ۹۰ درصد دیم کشور در چرخه پنبه، جو و آمایش (فصل نکاشت یعنی در اراضی دیم برای اینکه رطوبت را ذخیره کنیم یک‌سال در میان کشت انجام می‌شود) قرار می‌گرفت، یعنی قطعه‌ای که امسال گندم کشت می‌شود سال بعد نکاشت و سال بعدتر حبوبات کشت می‌شود اما در طرح جهش تولید دیم‌زارها سهم گندم و جو را در تناوب کاهش دادیم، به‌طوری که به سمت ۶۰ درصد سطح زیرکشت این دو محصول می‌رسیم. جایگزین آن محصولات متناوبی از حبوبات، نباتات علوفه‌ای و دانه‌های روغنی است. همچنین اقدام دیگر ما، تبدیل آیش از طریق آیش سبزه‌آیش زرد یعنی خاک شخم‌خورده است. ما با اجرای این طرح کشاورزان را ترغیب می‌کنیم در سال آیش نیز نباتات علوفه‌ای را کشت کنند و به مصرف دام‌های خود برسانند.

• در طرح جهش تولید در دیم‌زارها به غیر از منابع اعتباری چه اهدافی دنبال می‌شود؟

به دو دلیل در طرح جهش تولید در دیم‌زارها وارد شدیم، اولی افزایش عملکرد تولید و به سمت خودکفایی حرکت کردن با توسعه کشت و تولید دیم‌زارها و از سوی دیگر حمایت قشر کم‌درآمد کشاورزان در مناطق دیم و دور افتاده است تا در روستاها و قطب‌های تولید باقی بمانند. یکی از مشکلات کشور مهاجرت

با توجه به اینکه به گفته برخی مسئولان بخش عمده خاک‌های ایران خالی از مواد آلی هستند، آیا توصیه‌ای برای کشاورزان دارید؟

با بررسی‌های انجام شده در سطح کشور، کشاورزان برتر در ایران عملکردهای بالای ۱۰ تن در هکتار دارند، کشاورزانی که بیش از ۳ تن در هکتار در گندم برداشت می‌کنند، باید اقداماتی همچون استفاده از بذور اصلاح شده و لیبیل‌دار که رمز موفقیت تولید است و استفاده از کودهای شیمیایی براساس دستورالعمل‌های مراکز تحقیقاتی کشور را انجام بدهند.

امکان ندارد کشاورزی تولید بالایی داشته باشد اما به اندازه کافی کود شیمیایی مصرف نکند، استفاده از کودهای شیمیایی مشکلی برای خاک و گیاه ایجاد نمی‌کند بلکه باعث افزایش تولید می‌شود. استفاده از خطی کارها در کشت مکانیزه می‌تواند بسیار مهم و مفید باشد. مدیریت آفات و بیماری‌ها و علف‌های هرز مهم و مؤثر است. در اراضی آبی رقتن به سمت سامانه‌های نوین آبیاری بویژه آبیاری تیپ و قطره‌ای اقدامی مهم است. همچنین برداشت مکانیزاسیون با کمباین‌های مناسب؛ و در پایان برداشت محصول، کشاورزان از سوزاندن بقایای محصولات کشاورزی خودداری کنند. کشاورزان باید بدانند همانگونه که از مزرعه محصول برداشت می‌کنند این خاک نیاز به تقویت دارد به همین دلیل بقایای گیاهی همان محصولی که در مزرعه کاشتنده مفید است. بقایای گیاهی گندم بسیار مهم و مؤثر است. با استفاده از کارنده‌های کشت مستقیم می‌توانند ضمن حفظ خلخیزی خاک تولیدی را حفظ کنند و فرسایش آبی و بادی به حداقل برسد.

